

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КОНСТИТУЦИЯЛЫК СОТУНУН

Кыргыз Республикасынын Президентинин жана Кыргыз Республикасынын
Министрлер Кабинетинин Кыргыз Республикасынын Конституциялык
сотундагы туруктуу өкүлү Алмазбек Тавалдыевич Молдобаевдин
Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун судьялар
коллегиясынын 2023-жылдын 14-февралындагы аныктамасына
даттануусун кароо жөнүндө

ТОКТОМУ

2023-жылдын 30-марты

Бишкек шаары

Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту: төрагалык кылуучу
Э.Ж. Осмонбаев, судьялар Ч.А. Айдарбекова, М.Р. Бобукеева, К.А. Дуйшеев,
Л.Ч. Жолдошева, М.Ш. Касымалиев, К.Дж. Кыдырбаев, Ж.А.
Шаршеналиевдин курамында, сот отурумунун катчысы А.Т. Таайлайбековдун
катышуусунда, “Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө”
Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 30-беренесинин 5-
бөлүгүн жетекчиликке алып, Кыргыз Республикасынын Конституциялык
сотунун судьялар коллегиясынын 2023-жылдын 14-февралындагы
аныктамасына Кыргыз Республикасынын Президентинин жана Кыргыз
Республикасынын Министрлер Кабинетинин Кыргыз Республикасынын
Конституциялык сотундагы туруктуу өкүлү Алмазбек Тавалдыевич
Молдобаевдин келтирилген даттануусун сот отурумунда карап чыкты.

А.Т. Молдобаевдин даттануусунда баяндалган жүйөлөрдү жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин “Бүтүн Кыргызстан” парламенттик фракциясынын сунуштамасы боюнча материалдарды изилдеп чыгып, судья Ч.А. Айдарбекованын маалыматын угуп, Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту

ТАПТЫ:

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотуна 2023-жылдын 25-январында Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин “Бүтүн Кыргызстан” парламенттик фракциясынын (мындан ары - “парламенттик фракциясы) Кыргыз Республикасынын Президентинин “Элдик Курултайды чакыруу жөнүндө” 2022-жылдын 15-августундагы №284 жана “Кыргыз Республикасынын Президентинин Элдик Курултайды өткөрүү маселелери боюнча айрым чечимдерине өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу” 2022-жылдын 28-сентябрындагы №328 жарлыктарынын Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 4-беренесине, 7-беренесинин 2-бөлүгүнө карама-каршы келет деп таануу жөнүндө сунуштамасы келип түшкөн.

Сунуштамадан келип чыккандай, кайрылуу субъектисинин пикиринде коомдук-өкүлчүлүктүү жыйындын ишин - Элдик Курултайдын уюштурулушун жана иштөө тартибин конституциялык Мыйзам менен жөнгө салууну караган Конституциянын 7-беренесинин 2-бөлүгүнүн жоболоруна карабастан, Президенттин жарлыгы менен аныктоо Конституцияга карама-каршы келет деп эсептейт. Кайрылуу субъектинин пикири боюнча Президенттин талашылып жаткан жарлыктары Конституцияда бекитилген бийликти бөлүштүрүү системасына кийлигишүү болуп саналат жана Кыргызстандын элинин мамлекеттин жана коомдун иштерин башкарууга анык жеткиликтүүлүктү кепилдеген конституциялык орнотмолорду ишке ашырууга күмөн жаратат.

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун судьялар коллегиясынын 2023-жылдын 14-февралындагы аныктамасы менен парламенттик фракциянын сунуштамасы өндүрүшкө кабыл алынган.

2023-жылдын 1-мартында Конституциялык сотко Кыргыз Республикасынын Президентинин жана Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотундагы туруктуу өкүлү А.Т. Молдобаевден 2023-жылдын 14-февралындагы Конституциялык соттун судьялар коллегиясынын аныктамасына даттануу келип түшкөн.

А.Т. Молдобаев талашылып жаткан Президенттин жарлыктары конституциялык сот өндүрүшүнүн предмети болушу мүмкүн эмес деп эсептейт, анткени алар “Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актылары жөнүндө” Мыйзамдын 2-беренесинде аныкталган ченемдик укуктук актылардын белгилерине ээ эмес, анткени алар кандайдыр бир укуктук мамилелерди жөнгө салууга багытталган эмес, адамдардын аныкталбаган чөйрөсүнө жана бир нече жолу колдонууга эсептелген эмес деп болжойт.

Даттануунун авторунун пикири боюнча парламенттик фракциянын буга чейин болуп өткөн иш-чараны өткөрүүнү жөнгө салуучу жана талашылып жаткан жарлыктардын конституциялуулугун текшерүү жөнүндө сунуштамасын Конституциялык соттун өндүрүшүнө кабыл алуу конституциялык контролдоо органынын милдеттерине шайкеш келбейт, анткени ал “Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө” конституциялык Мыйзамдын 17-беренесинин 1, 2-бөлүктөрүнө ылайык укук маселелерин гана белгилейт жана чечет. А.Т. Молдобаев Кыргыз Республикасынын Президенти мамлекет башчысы болуп туруп, элдин жана мамлекеттик бийликтин биримдигин камсыз кылуу максатында “Элдик Курултайды чакыруу жөнүндө” Жарлыкты чыгарган деп эсептейт. Мында Президент коомдук-өкүлчүлүктүү чогулуштун макамы мыйзам менен жөнгө салынганга чейин аны өткөрүү зарылдыгын белгилеген. Кыргыз Республикасынын Президенти тарабынан “Элдик Курултай жөнүндө”

конституциялык Мыйзам долбоору демилгеленген, ал дагы эле Жогорку Кеңеш тарабынан кабыл алына элек. Элдик Курултайдын ишин уюштуруу тартибин мыйзам менен регламенттөөнүн жоктугу аны өткөрүү үчүн тоскоолдук болбошу керек, анткени муну менен Негизги Мыйзамдын 37-беренесинин 2-бөлүгүндө бекитилген жарандардын коомдун жана мамлекеттин иштерин башкарууга катышуу укугу чектелиши мүмкүн.

Даттануунун автору Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында курултайларды өткөрүүгө жол берүүчү ченемдер каралгандыгын белгилейт. “Жергиликтүү мамлекеттик администрация жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 61-беренесине ылайык коомдоштуктун мүчөлөрү менен талкуулоону талап кылуучу жергиликтүү маанидеги маанилүү маселелер боюнча чечимдерди кабыл алуу үчүн жергиликтүү коомдоштуктар курултайларды, жыйындарды (чогулуштарды) жана тикелей эрк билдирүүнүн башка формаларын өткөрө алат.

А.Т. Молдобаевдин пикири боюнча тарыхта “биринчи Элдик Курултай” катары иш-чара акыры өткөрүлдү, демек, талашылып жаткан жарлыктарды Конституцияга ылайык же карама-каршы келет деп таануу эч кандай кесепеттерге алып келбейт, ал эми анын жыйынтыктары жараксыз деп табылышы мүмкүн эмес.

Баяндалгандарды эске алуу менен А.Т. Молдобаев 2023-жылдын 14-февралындагы Конституциялык соттун судьялар коллегиясынын аныктамасын жокко чыгарууну өтүнөт.

Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту А.Т. Молдобаевдин даттанууда баяндалган жүйөлөрүн жана парламенттик фракциянын кайрылуусун өндүрүшкө кабыл алуунун негиздерин талкуулап, төмөнкүдөй тыянактарга келди.

Конституциянын 71-беренесине ылайык Президент Кыргыз Республикасынын бардык аймактарында аткарылышы милдеттүү болгон

жарлыктарды жана тескемелерди кабыл алуу аркылуу өз ыйгарым укуктарын ишке ашырат.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын 2014-жылдагы 15-январындагы чечиминде айтылган укуктук позицияга ылайык ченемдик укуктук акт - ченем жаратуучу орган тарабынан анын компетенциясынын чегинде аныкталган таризде кабыл алынган (чыгарылган) жана укуктук ченемдерди белгилөөгө, өзгөртүүгө же жокко чыгарууга багытталган жазуу жүзүндөгү расмий документ. Ошентип, ченемдик укуктук актыны мүнөздөөчү маанилүү белгилер болуп төмөнкүлөр саналат: анын бекитилген тартип боюнча мамлекеттик бийликтин ыйгарымдуу органы, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органы же кызмат адамы тарабынан чыгарылышы, адамдардын аныкталбаган чөйрөсүнө жана көп ирет колдонууга эсептелген, коомдук мамилелерди жөнгө салууга же колдонуудагы укуктук мамилелерди өзгөртүүгө же токтотууга багытталган жалпыга милдеттүү укуктук ченемдердин (жүрүм-турум эрежелери) болушу.

Баяндалгандарды эске алып, Конституциялык сот Президенттин 2022-жылдын 15-августундагы №284 Жарлыгы коомдук-өкүлчүлүктүү жыйындын укуктук макамы мыйзам менен жөнгө салынганга чейин анын ишин уюштуруу жана ишке ашыруу тартибин белгилөөдө жөнгө салуучулук курам болгон үчүн анда ченемдик мүнөз бар экендигин белгилейт. Кыргыз Республикасынын Президентинин 2022-жылдын 28-сентябрындагы №328 Жарлыгынын жоболору Кыргыз Республикасынын Президентинин 2001-жылдын 2-майындагы №152 Жарлыгы менен бекитилген Жергиликтүү жамааттын өкүлдөрүнүн элдик курултайы жөнүндө жобого жана Кыргыз Республикасынын Президентинин 2022-жылдын 28-сентябрындагы №328 Жарлыгы менен бекитилген Элдик Курултай жөнүндө убактылуу жобого өзгөртүүлөрдү киргизүү менен шартталган окшош мазмунга ээ.

Ошентип, Кыргыз Республикасынын Президентинин талашылып жаткан жарлыктары ченемдик мүнөзгө ээ болуп, Конституциянын 97-беренесинин 2-бөлүгүнүн 2-пунктуна жана “Кыргыз Республикасынын

Конституциялык соту жөнүндө” конституциялык Мыйзамдын 4-беренесинин 1-бөлүгүнүн 2-пунктуна ылайык Конституциялык сот өндүрүшүнүн предмети болушу мүмкүн.

Жогоруда баяндалгандын негизинде, “Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө” Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 30-беренесинин 5-бөлүгүн, 38, 48, 49-беренелерин, 52-беренесинин 1-бөлүгүн жетекчиликке алып, Кыргыз Республикасынын Конституциялык

Т О К Т О М К Ы Л А Т :

1. Кыргыз Республикасынын Президентинин жана Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотундагы туруктуу өкүлү Алмазбек Тавалдыевич Молдобаевдин Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун судьялар коллегиясынын 2023-жылдын 14-февралындагы аныктамасына даттануусу канааттандыруусуз калтырылсын.

2. Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун ушул токтому акыркы, даттанууга жатпайт жана кол коюлган учурдан тартып күчүнө кирет.

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КОНСТИТУЦИЯЛЫК СОТУ

«Кыргыз Республикасынын Президентинин жана Кыргыз Республикасынын
Министрлер Кабинетинин Кыргыз Республикасынын Конституциялык
сотундагы туруктуу өкүлү Алмазбек Тавалдиевич Молдобаевдин
Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун судьялар
коллегиясынын 2023-жылдын 14-февралындагы аныктамасына
даттануусун кароо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Конституциялык
сотунун токтомунун жүйөлөштүрүү бөлүгү туурасында Конституциялык
соттун судьясы Кырккелди Джумалиевич Кыдырбаевдин

ӨЗГӨЧӨ ПИКИРИ

Конституциялык соттун жогоруда белгиленген токтомунун
жүйөлөштүрүү бөлүгү туурасында өзгөчө пикирдин маңызы мындай.

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотуна 2023-жылдын 25-
январында Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Бүтүн
Кыргызстан» парламенттик фракциясынын (мындан ары - «Бүтүн
Кыргызстан» парламенттик фракциясы) Кыргыз Республикасынын
Президентинин «Элдик Курултайды чакыруу жөнүндө» 2022-жылдын 15-
августундагы №284 жана «Кыргыз Республикасынын Президентинин Элдик
Курултайды өткөрүү маселелери боюнча айрым чечимдерине өзгөртүүлөрдү
киргизүү тууралуу» 2022-жылдын 28-сентябрындагы №328 жарлыктарынын
Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 4-беренесине, 7-беренесинин
2-бөлүгүнө карама-каршы келет деп таануу жөнүндө сунуштамасы келип
түшкөн.

Сунуштамадан келип чыккандай, кайрылуу субъектиси коомдук-
өкүлчүлүктүү жыйындын ишин - Элдик Курултайдын уюштурулушун жана
иштөө тартибин конституциялык Мыйзам менен жөнгө салууну караган
Конституциянын 7-беренесинин 2-бөлүгүнүн жоболоруна карабастан,
Президенттин жарлыгы менен аныктоо Конституцияга карама-каршы келет
деп эсептеген. Кайрылуу субъектинин пикири боюнча Президенттин
талашылып жаткан жарлыктары Конституцияда бекитилген бийликти

бөлүштүрүү системасына кийлигишүү болуп саналат жана Кыргызстан элинин мамлекеттин жана коомдун иштерин башкарууга анык жеткиликтүүлүктү кепилдеген конституциялык орнотмолорду ишке ашырууда күмөндүүлүк жаратат.

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун судьялар коллегиясынын 2023-жылдын 14-февралындагы аныктамасы менен парламенттик фракциянын сунуштамасы өндүрүшкө кабыл алынган.

2023-жылдын 1-мартында Конституциялык сотко Кыргыз Республикасынын Президентинин жана Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотундагы туруктуу өкүлү А.Т. Молдобаевден 2023-жылдын 14-февралындагы Конституциялык соттун судьялар коллегиясынын аныктамасына даттануу келип түшкөн.

А.Т. Молдобаев талашылып жаткан Президенттин жарлыктары конституциялык сот өндүрүшүнүн предмети болушу мүмкүн эмес деп болжогон, анткени алар кандайдыр бир укуктук мамилелерди жөнгө салууга, адамдардын аныкталбаган чөйрөсүнө жана бир нече жолу колдонууга багытталбаган бөлүгүндө «Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актылары жөнүндө» Мыйзамдын 2-беренесинде аныкталган ченемдик укуктук актылардын белгилерине ээ эмес.

А.Т. Молдобаевдин көрсөтүлгөн жүйөлөрү жана алардын укуктук негиздемеси туурасында Конституциялык сот токтомдун жүйөлөштүрүү бөлүгүндө Президент конституциянын 71-беренесине ылайык Кыргыз Республикасынын бүтүндөй аймагында аткарылууга тийиш жарлыктарды жана буйруктарды кабыл алуу аркылуу өзүнүн ыйгарым укуктарын ишке ашырат деп белгилейт. «Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актылары жөнүндө» Мыйзам Кыргыз Республикасынын Президентинин жарлыгын ченемдик укуктук актылардын түрлөрүнө киргизет (4-берене).

Бирок, ошол эле учурда Конституциялык сот жүйөлөштүрүүнүн кийинки бөлүгүндө жогоруда аталган жоболорго толугу менен каршы келген

көз карашты келтирип, Президенттин 2022-жылдын 15-августундагы №284 Жарлыгы коомдук-өкүлчүлүктүү жыйындын укуктук макамы мыйзам менен жөнгө салынганга чейин анын ишин уюштуруу жана ишке ашыруу тартибин белгилөөдө жөнгө салуучулук курам болгон үчүн анда ченемдик мүнөз бар экендигин белгилейт.

Ушуну менен Конституциялык сот А.Т. Молдобаевдин даттанып жаткан Кыргыз Республикасынын Президентинин жарлыктары ченемдик-укуктук мүнөздө болбостон, ченемдик гана мүнөзгө ээ деп таанып, маңызы боюнча анын жүйөсүн колдогон. Башкача айтканда, Конституциялык сот «ченемдик укуктук акт» жана «ченемдик акт» деген укуктук категорияларды теңдештирип койду. Мындан Конституцияда белгиленген ыйгарым укуктар алкагынан (97-беренесинин 2-бөлүгү) тышкары конституциялык контролдоо органы мыйзамдар жана ченемдик укуктук актылардын ылайык келүүсү жөнүндөгү иштерди гана эмес, ченемдик актылардын өзү тууралуу иштерди дагы чечет деген түшүнүк келип чыгууда.

Конституциялык сот каралып жаткан токтомдун жүйөлөштүрүү бөлүгүнүн корутунду жоболорунда Кыргыз Республикасынын Президентинин талашылып жаткан жарлыктарынын ченемдик укуктук мүнөзүн эмес, ченемдик гана мүнөзүн белгилеп, Конституциянын 97-беренесинин 2-бөлүгүнүн 2-пунктунун жана «Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө» конституциялык Мыйзамдын 4-беренесинин 1-бөлүгүнүн 2-пунктунун талаптарын бузуп, бул жарлыктар конституциялык сот өндүрүшүнүн предмети болушу мүмкүн деп карама-каршы тыянак жасайт.

Судья

К.Дж. Кыдырбаев